

התפתחות הרפת בארה"ב

6,000 רפתות נסגרו בשנת 2002

אלפי רפתנים, רובם בעלי רפתות קטנות, נוטשים את הענף כל שנה. בשנה שעברה - 6,000 רפתות נסגרו, בממוצע 16 רפתות כל יום. רפתנים וצרכנים כאחד מבכים את הנטייה לצמצם את מספר הרפתות. לטענתם נטייה זו, מסכנת את קיומו של אחד הסמלים החביבים של ההווי האמריקאי - הרפת המשפחתית הקטנה.

לעומתם, רפתנים אחרים טוענים שהתופעה הזאת היא פרק חדש וטוב יותר בתולדות החקלאות האמריקנית. רפת המנוהלת, פחות כבית ויותר כעסק, פירושו פחות חליבות בשעה 4 בבוקר ויותר פנאי לחופשות ומשחקי גולף.

"גם זו רפת משפחתית היא פשוט נראית קצת שונה" אומר מיצ' ברוניג בן 33, בעל רפת ליד סאוק סיטי, וויסקונסין. במשקו של ברוניג 400 פרות, הנחלבות 15 שעות כל יום. מבני הפרות מצוידים במערכת קירור, המורכבת ממכשירי ערפול, מאווררים ומערכת תאורה, המחקה אור יום, כדי לטפח את בריאות הפרות ולהגביר את התפוקה. ברוניג בעל תואר במדעי משק החלב מאוניברסיטת וויסקונסין, טוען שיש עידוד לחידושים ושינויים בתעשייה.

התפוקה עולה המחירים יורדים

בשנת 2002, היו 92,000 רפתות בארה"ב, חמישית ממספר הרפתות שהיו קיימות בשנת 1975 ונטייה זו תימשך. בסקר שנערך לפני שנה בקרב רפתנים במדינת וויסקונסין, 20% מהנשאלים אמרו שבכוונתם לעזוב את ענף הרפת, תוך ארבע שנים. מאז ספטמבר 2001, התקבולים לחלב ירדו ב-30% והגיעו לשפל, הנמוך ביותר בעשרים וחמש שנים האחרונות. בדומה לענפי תעשייה רבים, רפת החלב נפלה קורבן להצלחתה.

השימוש בטכנולוגיה מתקדמת והשמת דגש על מחקר בתחומי הזנה וגנטיקה הגדילו את התפוקה לפרה במעלה מ-50%, במשך עשרים שנה.

בעשרים השנים שקדמו לשנת 2002, ירד מספר הפרות במשק החלב בארה"ב ב-17% והסתכם ב-9.1 מיליון ראשי בקר. באותה תקופה, התפוקה עלתה ב-25%.

תחילה השוק בירך על הייצור המוגדל, כי הוא סיפק את הצריכה למוצרי חלב ובייחוד לגבינות הנצרכות במסעדות פיצה. מחירי התוצרת שמרו על יציבות ואף עודדו יצור מוגבר יותר. לאחרונה יש קיפאון בדרישת השוק למוצרי חלב. הסיבה לכך נעוצה בעובדה שפחות אמריקאים נוהגים לאכול במסעדות, בגלל הכלכלה הרדומה ושינוי התנהגות וסגנון החיים, אחרי ה-11 בספטמבר. הירידה במספר הסועדים במסעדות מזון מהיר, אף היא השפיעה לרעה על ענף הרפת. מתסכל במיוחד. היא העובדה, שלאחרונה המחירים המשולמים ליצרן ירדו מאד, בעת שהמחירים לספקים למיניהם ירדו 5% בלבד. כתוצאה מכך נערכה חקירה ממלכתית, כדי לבדוק את התופעה.

הסתגלות לשינויים

הגודל הממוצע של עדר פרות לחלב בארה"ב, השלישי בעשרים השנים האחרונות ועומד על 99 פרות בכל רפת. לפי שיטתם של הרפתנים ולפי מה שכלכלנים מכנים "כלכלת דרגות", ייצור מוגבר דרוש, כדי להגדיל את ההכנסות ולשלם עבור ציוד וטכנולוגיה. גרי פרנק, מנהל לשעבר של המרכז לרווחיות ענף הרפת באוניברסיטת וויסקונסין - מדיסון ורפתן בדימוס, טוען שיש מניע נוסף ומסביר - "חל שינוי באורח החיים, אנשים אחרים מתקדמים יוצאים לחופשות, דואגים לביטוח בריאות ונהנים מיותר זמן פנוי. החקלאי שואל את עצמו "איך אני יכול להשיג את זה?" ועונה - "לא ניתן לעשות את זה, עם רפת משפחתית המונה 100-50 פרות. אתה חייב להגדיל את עדר לסדר גודל 1000-500 ראשי".

משפחת לרסן, הגדילה את עדרה, מ-175 חולבות מגזע הולשטיין ב-1998 ל-1200 חולבות היום. מפעל ההי-טק הזה, מפרנס את משפחת לרסן על צאצאיה - שבעה בתי אב. כתריסר אנשים נוספים עובדים בחווה.

פעם כשסביבה ניהל את הרפת, הם חלבו כל חליבה במשך ימים רבים. היום חלוקת הנטל בין האחים לרסן, מאפשרת פנאי לחופשות ובייליים. "אני אוהב את העבודה הזאת" מצהיר אד לרסן "אם כי אני בטוח שאין ענף אחר, שכרוכים בו כל כך הרבה סיכונים". לאחרונה משפחת לרסן נתקלה בהתנגדות שכניה, לתכנית לבנות סככה ל-1000 מבכירות בעלות 1.7 מיליון דולר. לאחר מספר שימועים ציבוריים ותשלום שכר טרחה לעורכי דין, המועצה האזורית אישרה את התכנית. מאז השכנים הגישו תביעה משפטית נגד תכנית הבניה. הלרסנים טוענים שהבניה נחוצה כדי לפרנס את משפחתם הענפה. המתנגדים לתכנית הבניה, גורסים שהחווה הגדולה (המכונות חוות מתועשות) ממיטות אסון אקולוגי על הסביבה. ריכוז גדול של פרות פירושו ריכוז גבוה של זבל. בעלי החוות הגדולות טוענים להגנתם שהם משתמשים בטכנולוגיה מודרנית וידידותית לסביבה.

כתגובה בעיקר למחירי חלב היורדים אשר הגיעו לשפל חסר תקדים ב-25 שנים האחרונות, מתפתחת כלכלת משק חלב חדשה. כלולים בהתפתחות הזו משקים של משפחות גדולות (כמה דורות) בעלות עדרים גדולים וגם איכרים המכונים 'איכרי בוטיק', כגון אלה המגדלים גידולים אורגניים, או מייצרים גבינות איכותיות והם מצליחים לשרוד ולהתקדם.

הרפתנים מגלים שהדרך היחידה לשרוד היא להגדיל את התפוקה או למצוא פלח שוק, בו ניתן לדרוש מחירים גבוהים יותר, עבור מוצרים, איכותיים וייחודיים.

תרגום ועריכה - בני קיי
עין חרוד איחוד

הופיע ב-7.8.2003 בעיתון USA Today מאת Barbara Hagenbaugh

יזמה מעניינת

יתכן שיותר רפתות בארה"ב, היו נסגרות ומחירי החלב היו גבוהים יותר, אילולא תכנית תמיכה שאושרה על ידי הקונגרס האמריקני בשנת 2002. התכנית, שהיא חלק משדרוג התשלומים לחקלאים, משלמת לרפתנים את ההפרש בין מחירי השוק לבין המחיר הנומינלי לחלב. התשלומים נקבעו עד תקרה מסוימת (כמות יצור).

מאז אוקטובר 2002 ממשלת ארה"ב שילמה 1.7 מיליארד דולר לחקלאים. סכום זה עולה על התקציב המוערך של משרד התקציבים של הקונגרס, שנאמד על 1.3 מיליארד דולר, שהוקצב לכל תקופת התכנית, המשתרעת על פני ארבע שנים.

למעשה הכסף ששולם, איפשר לחוות רבות להתקיים וכתוצאה מכך, סה"כ הייצור נשאר גבוה. הוכחה לכך היא העובדה שעל אף שהמחירים ירדו, הייצור עלה.

כאשר יותר חלב משווק והצריכה נשאת ללא שינוי, המחירים יורדים. בדרך כלל התופעה הזאת מאלצת את יצרני החלב, לצמצם את הייצור או אפילו לפרוש מהענף. בסיכומו של דבר, התכנית עודדה את היצרנים להמשיך לחלוב.

בזמן שרפתנים רבים קבלו את התכנית בברכה, אחרים התלוננו שהתשלומים אינם מספיקים וכי הם לא יוכלו לשרוד.

אותם חקלאים ביקשו ליטול אחריות לגורלם ונקטו ביזמה מעניינת, דהיינו תכנית משלהם. מטרת התכנית, היא ניסיון להפחית את הייצור מרצון. המשתתפים בתכנית, כ-75% מהרפתות בארה"ב תורמים חמישה סנט מהתקבולים על כל 11.6 גלון חלב שהם מוכרים. זו תכנית חסרת-תקדים והיא אמורה להכניס סכום של 60 מיליון דולר בשנה.

כספים מהקרן יחולקו לרפתנים, המוכנים למכור את פרותיהם לשחיטה, לצמצם ייצור חלב או לייצא מוצרי חלב.

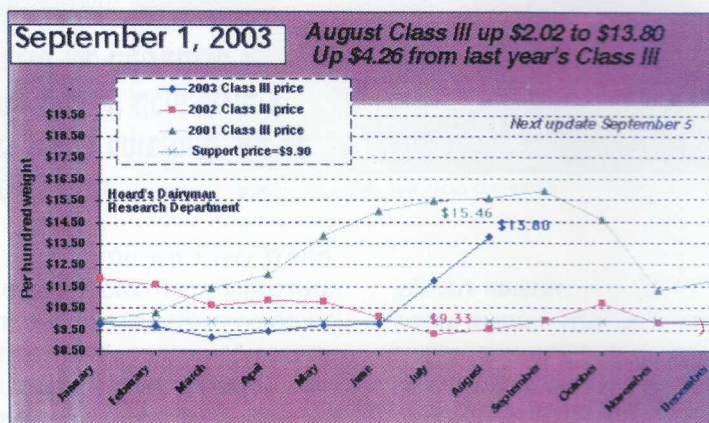
כריסטופר גאלן נציג אגודת יצרני חלב, הגוף האחראי לתכנית, טוען שהיא מהווה תוכנית נגד לחוק דרווין, השורר בכלכלת ענף הרפת, כלומר הישרדות החזקים בלבד. "איננו מעוניינים בפרישת הרפתנים, אלא בהוצאת הפרות לגמלאות" מסביר גאלן.

הרפתנים מברכים על היוזמה, אם כי חלק מהם מטילים ספק, אם הייצור ירד בצורה משמעותית. נוסף על כך, טוענים הספקנים, אם המחירים יעלו, אולי הייצור יעלה שוב ואז נחזור לתחילת הדרך.

האופטימיסטים מביעים תקווה שהתכנית תצליח "אם לא" אומר ג'מס רובסון, מנכ"ל מועצת שיווק החלב של מדינת וויסקונסין "לפחות ניסינו".

**תרגום בני קיי
עין חרוד אחוד**

ארה"ב - מחירים חודשיים של חלב גולמי למוצרים טריים

מערכת דומה קיימת אצלנו, במסגרת מועצת החלב עם קרן הוויסות והרכיבים שהיא חלק מדמי השרות ומגשרת על עודפי החלב במסגרת המכסה ומונעת צניחת מחיר החלב (י.מ.).

המאמר הופיע ב-7.8.2003 בעיתון USA Today מאת Barbara Hagenbaugh